

XI MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA O ARCHITEKTURZE I SZTUCE SAKRALNEJ SACROEXPO – KOŚCIOŁY NASZYCH CZASÓW

ABSTRAKCYJONIZM, AWANGARDA, MISTYCYZM I TRANSCENDENCJA W KONTEKŚCIE KSZTAŁTOWANIA WSPÓŁCZESNYCH PRZESTRZENI SAKRALNYCH

W 1971 roku, w Houston w Teksasie, otwierając słynną kaplicę – dzieło życia autorstwa abstrakcyjnego, awangardowego artysty Marka Rothko, fundatorzy tej niezwyklej, ekumenicznej przestrzeni sakralnej John i Dominique de Menil, podsumowali relację łączącą sztukę niemimetyczną z poszukiwaniami transcendencji:

„Jesteśmy zagraceni obrazami, tylko sztuka abstrakcyjna może wnieść nas na poziom boski”.

Przestrzeń Rothko Chapel stała się z czasem jednym z najbardziej rozpoznawalnych centrów ekumenicznych - jedną z wytycznych jego działania jest niedominowanie żadnej z religii. Jak można przeczytać na stronie internetowej prowadzonej przez osoby zarządzające tą przestrzenią „jest to centrum międzynarodowe centrum wymiany kultur, religii, filozofii, gdzie odbywają się kolokwia i performanse. Pozostaje przy tym miejscem prywatnej modlitwy dla przedstawicieli każdej wiary”.

Perspektywa początku XXI wieku daje nam z pewnością możliwość spojrzenia na fenomen tak rozumianej i formowanej przestrzeni kultu czy przestrzeni sakralnej z różnorodnych perspektywach, nie wyłączając spojrzenia krytycznego (w świetle ponowoczesnych obserwacji zarzucających modernistycznym awangardom chociażby uniwersalizację i dążenie do homogenicznego modelu sztuki). Z drugiej strony niechęć do mimetycznego odwzorowania to jedna z najstarszych tradycji traktowania reprezentowalności absolutu. Ujęcie perspektywy abstrakcyjnej jako współczesnej wariacji na temat ikonoklazmu to podejście dość powszechnie znane, warto jednak, w kontekście dyskusji o współczesnych formach kształtowania przestrzeni o charakterze sakralnym, odnieść się właśnie do wyłaniającego się z początkiem XX wieku w obrębie ruchów awangardowych, abstrakcjonizmu.

Jego kolejnym wariantom rozwijanym na płaszczyźnie zarówno malarstwa i rzeźby, jak i architektury - wystarczy wymienić chociażby suprematyzm Mondriana, elementarizm van Doesburga i grupy De Stijl czy suprematyzm Malewicza – towarzyszyło głębokie przekonanie o potrzebie metafizycznej transcendencji czy mistycznej przemiany, które miały znaleźć odzwierciedlenie w sztuce zrywającej z referowaniem rzeczywistości.

Na tak zarysowanym tle, w ramach konferencji rysuje się szereg ciekawych do podjęcia problemów: nawiązywania do tradycji sztuki współczesnej we współczesnych rozwiązaniach artystycznych i architektonicznych odnoszących się do przestrzeni mającej charakter sakralny; wzajemnego oddziaływania dyskursów filozoficznego, religijnego i artystycznego w obrębie tradycji abstrakcyjnej; kształtowanie przestrzeni ekspozycji sztuki jako przestrzeni o niemal sakralnym charakterze.